

Снежана М. Кадић¹
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Докторске академске студије

О ПРИРОДИ СВЕТЛОСТИ У ДОМЕНТИЈАНОВИМ ЖИТИЈИМА

Предмет истраживања у овом раду је порекло и смисао светлости у Доментијановој хагиографици. Рад истражује онтолошку димензију појма светлости, божанственост као њену суштину и услов њеног постојања. Српски хагиограф нас уводи у свет несаздане, нестворене божанске светлости чија је тајновитост недокучива исто колико и тајна стварања света. Раскошним симболично-метафоричким представама, Доментијан у својим житијима гради теологију светлости, мистичне и нетварне светлости која води у богопознање. Мисао о светлости у делу овог средњовековног књижевног ствараоца има теолошко порекло и утемељење. Доментијан афирмише битијни аспект ове категорије и њен метафизички карактер.

Кључне речи: Доментијан, светлост, божанска светлост, сунце, звезда, светилник.

Тема светлости у књижевном остварењу српског средњовековног писца и светогорског јеромонаха XIII века, Доментијана, сагледавана је углавном из угла естетске визуре. Ђорђе Трифуновић Доментијана назива „песником светлости и васељенских узлета”, поетом који је, озарен песничким надахнућем, симбол светлости заоденуо вечношћу (Trifunović 1972: 359). Према запажању Светозара Радојчића, милешевски Свети Сава је „спиритуални лик неодољиве унутрашње моћи”, он није „описан већ изражен, сав у одушевљеном погледу очију које гледају и зраче светлост” (1988: 49). Драгоцено је и Радојчићево запажање у вези са светлосном симболиком у Доментијановом делу, односно о сличности Доментијановог израза са српским сликарством XIII века:

„Речити Доментијан саставио је праву химну светлости, истој оној светлости која толико интензивно светли на фрескама сопоћанске цркве. Доментијан даје Сави ове речи: ‘Пожурите се, браћо, и са љубављу сачувајте моје заповести, да будемо истинити наследници рајских радости и достојни славе небеске светлости... Не ове светлости која на истоку исходи и на западу заходи, која се временом свршава и која се дели доласком ноћи, коју

1 nenamaksimisp@gmail.com

заједничку са животињама видимо; но молимо светлости коју са јединим анђелима можемо видети, којој ни почетак ни крај не престају”².

Житија српског хагиографа пружају обиље раскошне метафорике и симболике, али симбол светлости, заједно са симболом љубави, заузима посебно и релевантно место. У сусрету са Доментијановим „Житијем Св. Саве”, одмах се запажа присутност симбола светлости, а затим и проширење светлосне симболике. Радост која је благодатно испунила срца Расткових родитеља је „богосветла”, јер је дар који су добили од Бога, младић који „чистом молитвом и духовном љубављу као светилник гори ка Христу” (Domentijan 1988: 57). Стефан Немања и Ана свог сина у посланици називају „Богом посланом светлошћу и небесном зраком која пројављује истинито сунце Христа љубитеља свога” (1988: 66). А у писму које шаље родитељима и којим позива оца у Свету Гору, Свети Сава Стефана Немању назива „источном звездом Даницом” која је просветлила „своје западно отачаство светлошћу Богом дарованом” (1988: 72). Пишући о умирању преподобног оца Симеона, старосрпски књижевник његову душу назива пресветлом: „Христос, љубитељ његов, примивши пресветлу душу његову, уведе у небесни покој и у светла места, и у рајске обитељи...” (1988:98). За Доментијана је љубав пресветла, лице је светло, ум и душа су светли, вера је светлосна, а Сава и Симеон су богосиона светила, светилници, светлоносни анђели. Каква светлост, заправо, искри из литерарне творевине талентованог књижевника српског средњег века? Загонетна светлост није физичка ни чулноопажајна, већ унутрашња, умна, духовна, неприступна природним очима. За Доментијана је светлост „Богом дарована”, она је заправо, чврсто скопчана са Божјим бивствовањем и атрибут је божанске суштине. Она је израз оне невештаствене, нетварне светлости којом је Творац обасјао свет приликом његовог стварања: „И рече Бог: Нека буде светлост. И би светлост. И виде Бог светлост да је добра; и растави Бог светлост од таме” (1. Мојс. 3, 4). Дакле, идеја светлости има светописамску заснованост. Српски хагиограф у свом делу следи библијску религијску традицију и књижевност у којој је „светлост метафизички естетички феномен” (Lazić 1997: 102). Овај естетички феномен се може тумачити путем христолошког, православног симболизма. Свет светлости у овом делу је одсјај христолошког поимања света које је чинило део Доментијанових богословских уверења. Отуда је јасно зашто творац житија непрестано има пред очима унутрашњи, душевни лик монаха Саве, човека у чијем срцу обитава сам давалац светлости – Христос: „Ја сам светлост свету, ко иде за мном неће ходити у таму, него ће имати светлост живота” (Јн. 8, 12). Мистика ове светлости проистиче управо из њене недокучивости и непојмљивости. Ово је осећање невештаствено јер води до невештаственог, до извора и исходишта светлости, а то је Христос.

2 Радојчићево запажање наводи Гојко Суботић у својој студији „Доментијаново дело и српски живопис XIII века” у: *Српска књижевност у књижевној кријици, књ. 1*, Београд, Нолит, 1972, 373.

Рефлексија о Богу као исходишту светлости среће се још у Старом завету, у Псалмима: „Јер је у Тебе извор животу, Твојом светлошћу видимо светлост” (Psalam 36, 9). Тврђење о томе да је Бог светлост среће се и у Новом завету, у Првој посланици Светог апостола Јована. Ту истину, по његовим речима, он је чуо од самог Исуса Христа: „И ово је обећање које смо ми чули од Њега и јављамо вама, да је Бог светлост и таме у њему нема никакве” (1. Јн. 1, 5). Учење о Христу као „светлости од светлости” ушло је у никејски Символ вере; оно је такође нашло одраз и у богослужењу Православне цркве.³ Лепота надстварне светлости божанског порекла своју најлепшу афирмацију има у Јеванђељу, у опису Христовог преображења на гори Тавор: „И преобрази се пред њима, и засја се лице Његово као сунце, а хаљине Његове постадоше беле као светлост” (Mt. 17, 2). Тема божанске светлости била је лајтмотив стваралаштва Светог Григорија Богослова (IV век) који се сматра једним од твораца „богословља светлости” у хришћанској традицији. Према његовом учењу „Бог је највиша, недоступна, неисказана, ни умом несхватљива, ни речју изречива светлост, Који просвећује сваку разумну природу. Он је у духовном свету што је сунце у чулном” (Bogoslov 2004: 391). Исту идеју даље развијају Симеон Нови Богослов, Максим Исповедник, Григорије Палама.

Да би се свестраније протумачило порекло светлости која се јавља у Доментијановом делу, неопходно је разумевање поетике, специфичне теологије стваралаштва која прати његово дело. Општепознато је да се хагиографија овог даровитог српског књижевника, као и сва литерарна остварења средњовековне српске књижевности, ослања на естетско-филозофске категорије и појмове система византијске културе. Ова житија „припадају јединственом кругу византијске и православно-словенске црквене културе” (Lazić 1997: 10). Својеврсна аскеза писања и феномен богонадахнућа, карактеристични за писце српског средњег века, очитују се и из дела овог светогорског црнорисца. Почетак „Житија Светог Симеона” карактеристичан је управо због тога:

„Помишљам на ово велико и преславно дело, и дивим се, и у недоумици сам, откуда ћу прво почети говорити. Зар није од почетка свима нама општи извор божанствене благодети од Пресвете и животвореће Тројице? Њој се молим и од ње разума просим, јер рад Ње сваки савршен дар силази одозго. Тај исти дар Светога Духа нека и нама отвори разумна уста, и испунивши нас благодаћу, нека нама који јављамо добру вест даде глас својом великом силом, и нека нам даде реч на отварање устима нашим, и добар разум, утврђен благодаћу високоугаонога камена, Христа истинитога Бога нашега, да бих и ја недостојни слуга Свете Тројице могао говорити, јер је довољна тајна, смотрење Светога Духа” (Domentijan 1988: 201).

³ Вечна светлост као симбол Христа јавља се у песми „Свете тихи”, која је саставни део вечерње службе: „Светлости тиха, свете славе бесмртнога Оца небескога, светога, блаженога; Исусе Христе! Дошавши на запад сунца, видевши светлост вечерњу: певамо Оца, Сина и Светога Духа Бога. Достојан си да у сва времена опеван будеш главовима преподобним. Сине Божији који живот дајеш, зато те свет слави.” Погледати у: *Часослов* (2001). Београд: Штампарија Српске патријаршије, стр. 136.

Иза Савиног животописца заправо се крије једна духозрачна личност, стваралац који се, према речима Ђорђа Трифуновића, по „бескрајним лествицама” уносио да би у њему блаженствовало надахнуће Светога Духа: „Пре писања Доментијан се по бескрајним лествицама уноси. Велика је то узвисујућа молитва, која га херувимским шестокриљем вине до његове водиље – Светог Духа. Када пробије сва небеса, иште најлепше песничке дарове – разум, разумна уста, добар разум и средства правог поетског израза – глас и реч” (1972: 349). Доментијан има метафизички однос према ономе што пише. Верујући да у чину писања учествује само као „садејственик у великој мистерији којом је Бог обавио људски живот” (Bogdanović 1991: 60), он показује свест о светости уметничког стваралаштва речју и њеној служби која се састоји у откривању божанских истина. У Доментијановом сакралном односу према стваралаштву открива се његова религиозност и ученост која је „светогорског теолошког типа” (Lazić 1997: 111). Овај књижевни стваралац и теолог је одличан познавалац Библије, догматике, појединих области патристике, литургијске праксе и „ове области средњовековне православне теологије чине и окосницу његових естетичких схватања” (Lazić 1997: 112). Зато је естетика светлости овде, заправо, саставни део „естетике аскетизма”, православне естетике, за коју Виктор Бичков истиче да је „начин духовног и физичког усавршавања човека који тражи пут ка Богу” (1997: 8). Биће, извор пресветле и бесконачне светлости је, према Доментијановом уверењу, сама Света Тројица. Сава позива оца да дође на Атонску гору да би им „владика Христос” послао „пресветог свога Духа и обновио” у њима „слику трисветлога свога божанства” (Domentijan 1988: 75). Харизматична светлост је, дакле, „једно од битних својстава светотројичног божанства, односно Божанског бића” (Lazić 1997: 105). Феномену светлости Доментијан наглашава онтолошку димензију:

„Једина, дакле, Света Тројица неразделна је заједно будући и не може се саставити, а пресвета и не делима, а делима и не делећи се никада: Бог Отац, Бог Син његов, Бог Свети Дух; но једино божество је свих трију сопствености, из **једне божанствене светлости сијају трима светбама као трима сунцима**, сами у себи садржећи се јестатством, као што је лепо само томе Владици. Не исповеда се, дакле, само јединство Бога нашега, но и тросопство, тј. Тројица у јединству и јединство у Тројици” (Domentijan 1988: 162).

Ко је достојан озарења овом тајанственом светлошћу? Само онај који је украшен праведношћу и другим јеванђелским врлинама, онај ко живи у ревносној молитви и у коме пламса божанска љубав. Лепота светлости извире из богоугодног и аскетског начина живота. Таквим небеским светлосним лепотама улепшани су и Доментијанови јунаци, кроз њих зраче благодаћу, добродетељима, радошћу и духовном љубављу. О томе пише и Ђорђе Трифуновић (1972: 362): „На Доментијановим светлим пољима запаљени су светилници. Када наш песник стави бакљу у руке неком јунаку, онда су то вечни и неугасими светилници великих врлина

и духовног пламсања”. Лик Растка, а потоњег светитеља Саве, са којим се сусрећемо на почетним страницама Доментијановог дела, а којег ће писац у истом смеру градити до самог краја, лик је подвижника и усрдног молитвеника чија душа чезне да се наслади божанственом светлошћу. „Он тражи, као духовни човек, светлост од светлости. Његова спиритуалност је склона религији филозофа; он хоће да прими светлост да сам светли” (Radojčić 1988: 44). Наиме, светлост о којој Доментијан пише је у вези са светлошћу. Свети Сава и Свети Симеон су подвижници устремљени ка вечном и бесмртном. Одричући се свега земаљског, они чезну за мистичним сједињењем са нетварном светлошћу која води у богопознање. Духовни идеали Доментијанових јунака су саобразни мистичком животу у Христу. Главни циљ ових монаха који су свет заменили монашком ћелијом је „духовна радост, сладост налажења више истине и лепоте, бесконачно блаженство и неутилитарна духовна наслада” (Vičkov 1991: 257). Доспева се до питања: „има ли везе са естетиком појам бића?” (Averincev 1982: 52). Отуда се овде естетика која се превасходно бави проблемом „лепог” и онтологија која се бави проблемом „бића” прожимају. Светлосна естетика је један од образаца унутрашње естетике, *aesthetica interior*, „естетике која има естетички објекат у унутрашњем свијету самог субјекта опажања” (Vičkov 1997: 257).

Доментијанова апотеоза божанске светлости изражена је кроз многобројне симболе као што су „звезде” „сунце”, „светлоносни анђели”, „светила”, „светилници”, „небеса”, „зрака”, „звезда Даница” и др. Овако Доментијан (1988: 94) екстатично именује Саву и Симеона практикујући богат, мајестетичан стил: „Обојица источне зраке које богомисаоно просвећују своје западно отачаство. Обојица данице пресветлога сунца, које назнаменују топлоту Светога Духа деци свога отачаства. Обојица топли молитвеници целог света, и незалазна светила мисаонога истока, који богомисаоно просвећују своје западно отачаство”.

Од мноштва светлосних симбола који упућују на духовну илуминацију, овде ћемо као најзанимљивије поменути симбол зраке, сунца и звезде Данице. Симболом зраке (а она је у Доментијановом теолошком виђењу увек богомисаона или богоразумна) писац назива оца и сина који богомисаоно просветљавају своје западно отачаство, али њиме означава и самог Христа:

„Блистајући као две муње на истоку и носећи божанствену и незамисливу сладост своје западном отачаству, идући од истока ка западу, као две Данице разумнога сунца, просветивши се зраком разумнога сунца, Христа истинитога Бога нашега, и као два светила и звезде сијајући божанственом светлошћу, хотећи просветити своје отачаство различним чудесима...” (Domentijan 1988: 114)

Зрака је „симбол саткан од бесконачних златних и сјајних жица затегнутих кроз васељену” (Trifunović 1972: 363), уз њену распламсалу нит се усходи равно до небеса. Светлост која се у блиставим зракама пресијава у души и биће које ври у луче (зраке) сјајне била је, много после

Доментијана, велика жудња цетињског пустињака, Петра Петровића Његоша. Мислима је Његош летео између планета и светова, трагајући за вечним у времену и одгонетајући духом свога генија светле искре беспределног ума недостижног Творца: „Ја сам твоја искра бесамртна – рече мени свијетла идеја” (Petrović 1969: 80). Ова зрака изашла је у небески простор да би се на вечном огњишту напојила светлошћу и пронашла властити смисао, да би обожавањем небеске светлости потврдила своје божанско порекло:

„Ја сам душе твоје помрачене
зрака сјајна огња бесмртнога:
мном се сећаш шта си изгубио;
бадава ти ватрени поете
сатварају и кличу богиње:
ја једина мраке проницавам
и допирем на небесна врата.”

Од космичке симболике значајни су симбол сунца и симбол звезде Данице. Култ сунца је стар колико и сама култура човека, а „хришћанство је прихватило скоро читаву ванбиблијску симболику сунца и пренело је на Христа” (Hafner 1984: 70). Давид у Псалмима пева: „Јер је Господ Бог сунце и штит, Господ даје благодат и славу; онима који ходе у безазлености не ускраћује ниједног добра” (Psalam 84, 11). Апостол Матеј сунцем назива праведнике који су свој живот посветили Богу усмеривши га на стицање небеских добара: „Тада ће се праведници засјати као сунце у царству Оца свог” (Mt. 13, 43). Доментијан (1988: 69) ову новозаветну мисао позајмљује кад описује пустињаке на Светој Гори које Сава обилази и каже да они „Христа ради страдају у пустињама и горама и у пештерама и у земаљским пропастима, подобно сунцу све осијавајући и милујући, чекајући помиловања и утехе од Господа у онај велики и просвећени дан”. За Доментијана (1988: 239), Христос је сунце које просвећује „незалазном светлошћу зраком трисијаног божаштва”. Хафнер (1984: 68) сматра да је „обрасце за космичку метафорику Доментијан налазио у првом реду у патристици Кападокијаца и у књижевном делу Григорија Назијанина”. У поистовећењу Саве и Симеона са „даницама разумнога сунца” такође се назире духовни смисао. Поштовање звезде Данице, најблиставије и најсјајније звезде на северном небу, у српском народу је, како истиче Веселин Чајкановић (1994: 339–341), „највећим делом заједничко словенско и индоевропско”, а ова звезда је у српској народној поезији „символ савршене лепоте и отмености”. Најблиставијом, најсјајнијом звездом је у житијима именован сам Христос, који је, будући савршен, најузвишенији духовни идеал који следе они који су на „тесном” и „скрбном” путу одрицања.

И есхатолошку тематику Доментијан често доводи у везу са божанском, ванвременском светлошћу. Рајска места су у богатом Доментијановом песничком виђењу „места светла”, царство небеско и вечно је „светла светлост”, а дан Христовог другог доласка „пресветли и велики

дан”. Свети Сава се, због премногих трудова, после упокојења, удостојио „пренебесних станова где сија пресветла светлост”, тамо „где су велики патријарси и оцеви отаца, Аврам, Исак и Јаков” (Domentijan 1988: 223). Антипод светлим рајским местима је непостојање светлости, грешнике очекује „огањ који се не гаси и тама без светлости и бесконачне муке са ђаволом и са бесовима његовим” (Domentijan 1988: 163). Сатана је у виђењу овог средњовековног књижевника и теолога синоним за таму. Пишући о побуни бугарског властелина Стреза, Доментијан га назива ђавољим сином који је одступио од светлости јеванђељске речи и пришао смртној сенци:

„А отац његов, ђаво, ражегавши га великом жестосрдачношћу, савтори његов врат непокоривим, да преступи реч светог јеванђеља и да испадне од светлости Божје и да се приложи ка својим оцима лишеним светлости Божје, и да се у тамним местима и у сенци смртној настани са оцем својим ђаволом, и да буде лишен истините светлости оба живота” (Domentijan 1988: 126).

До нематеријалне светлости може се само путем унутрашњим, путем ума и душе, тајновитим путевима срца. Унутрашњи свет душе је увек на попришту доживљавања. Сава и Симеон увек имају отворене унутрашње, душевне и умне очи. Зато монах Сава у испуњавању Божјих заповести, „дејством Светога Духа, гледајући богомисаоним умним очима на пресветлу светлост, преводио је помисао своју на боље” (Domentijan 1988: 95). Доментијанови (1988: 94) јунаци су „богзрачна светила који су богомисаоним очима прозрели будућа добра и вечни живот”.

Примећује се да је мотив светлости уско повезан са мотивом љубави. Колико је Доментијан привржен духовној светлости, толико је привржен и духовној љубави. Духовна светлост је еманиција љубави и ово прожимање се темељи на новозаветној мисли: „Ко љуби брата свог, у виделу (светлости) живи и саблазни у њему нема” (1. Јн. 2, 10). Мотив љубави такође има богословску тежину и духовно-симболично значење. Као одличан познавалац новозаветне теологије љубави, Доментијан стално има на уму сентенцу Св. Јована Богослова: „Бог је љубав” (1. Јн. 4, 16). Према речима Светог Максима Исповедника, од божанске љубави нема ничег већег: „Ако је живот ума светлост познања, а ову светлост рађа љубав према Богу; то је добро речено, да нема ничег већег од божанске љубави” (1997: 38).

Своју рефлексију о љубави, Савин животописац развија позивајући се на свог омиљеног писца, Св. апостола Павла и на његову „Химну љубави”. Доментијан љубав поистовећује са Христом. „Житије Светог Саве” нам открива Растка, који се, занесен љубављу Христовом, одриче земаљских почести и материјалних драгоцености и креће путем свог срца у коме борави Христос:

„Јер ради чисте вере његове ка Христу живео је у срцу његовом сам љубитељ љубави, према божанственом апостоли који је рекао: у коме су сакривена скровишта разума, ово скровиште, које је сакривено на дну срца, јер ради тога сам Бог рече: блажени су чисти срцем, јер ће ти Бога угле-

дати, пошто сам беше сакривен у срцу онога који га љуби и верује у њега” (Domentijan 1988: 58).

Светозар Радојчић (1988:42) у почетним пасусима „Житија Светог Саве” види увод у неки трактат о љубави: „Доментијан одмах пада *in medias res*. Без великог увода и описа спољашњих догађаја, Доментијан отвара срца младога Растка, у ком је сам љубитељ љубави, Христос, према Павлу, кога помиње без имена, као божанственог апостола”. Савршена светлост је заправо љубав. Светлост непатворене и благодатне љубави која је божански дар, примарна је сврха хришћанског подвига.

Апотеоза надстварне и божанске светлости у делу старосрпског хагиографа своју кулминацију има у XXV глави. Доментијан даје естетичку слику беспочетне и бескрајне светлости која је пут у вечни живот:

„Пожурите се браћо, и са љубављу сачувајте заповести, да будемо истинити наследници рајских радости и достојни славе небесне светлости, коју нам је достојно молити у Господа; не ове светлости, која на истоку исходи и на западу заходи, која се с временом свршава, и која се дели доласком ноћи, коју заједнички са животињама видимо; но молимо светлости, коју са јединим анђелима можемо видети, **којој ни почетак не почиње, ни крај не престаје, ка тој истинитој светлости пут је права вера**, која нас уводи у вечни живот и у бесконачну светлост Господа нашег Исуса Христа” (Domentijan 1972:193).

Ђорђе Трифуновић у овим редовима у светлости види „највеће усијање” и назива овај део „Речју о светлости” (1972: 359). Харизматична светлост о којој Доментијан пише исијава бесмртност и до ње се досеже животом у Христу. Виђење ове светлости је „највиши мистички циљ православног духовног живота” (Lazić 1997: 13) и њено сазрцавање је могуће само подвижницима преображеног ума, онима који су узрастајући у врлинама досегли до човека савршеног, у „меру раста висине Христовете” (Ef. 4, 13).

Литература

- Averincev 1982: S. Averincev, *Poetika ranovizantijske književnosti*, Beograd: Srpska književna zadruga.
- Biblija ili Sveto pismo Starog i Novog zaveta: 2007, Valjevo: Glas crkve.
- Bičkov 1991: V. Bičkov, *Vizantijska estetika, teorijski problemi*, Beograd: Prosveta.
- Bičkov 1997: V. Bičkov, O studiji Milorada Lazića „Estetika Domentijanovih žitija”, Predgovor u knjizi M. Lazića *Estetika Domentijanovih žitija*, Podgorica: Oktoih.
- Bogdanović 1991: D. Bogdanović, *Istorija srpske književnosti 1, Stara srpska književnost*, Beograd: Dosije: Naučna knjiga.
- Čajkanović 1994: V. Čajkanović, *Sabrana dela iz srpske religije i mitologije, knjiga I*, Beograd: Srpska književna zadruga; Beogradsko-izdavačko grafički zavod: Partenon M.A.M.

- Časoslov 2001: Beograd: Štamparija Srpske patrijaršije.
- Hafner 1984: S. Hafner, Domentijan i „Slovo o zakonu i blagodeti” mitropolita kijeuskog Ilariona, Glas CCCXL Srpske akademije nauka i umetnosti, Odeljenje jezika i književnosti, knjiga 12, 61–76.
- Ispovednik 1997, M. Ispovednik, 400 glava o ljubavi, Podvižničko slovo, Mistagogija, Prizren: Episkop raško-prizrenski dr Artemije.
- Lazić 1997: M. Lazić, *Estetika Domentijanovih žitija*, Podgorica: Oktoih.
- Petrović 1969, P. Petrović, *Pjesme, Luča mikrokozma, Gorski vijenac*, Beograd: Novi Sad: Matica srpska: Srpska književna zadruga.
- Radojčić 1988: S. Radojčić, Lik Svetog Save u Domentijanovom „Životu i podvizima arhiepiskopa sve srpske i pomorske zemlje prepodobnog oca i bogonosnog oca Save”, *Domentijan*, Predgovor u knjizi *Život Svetoga Save i Život Svetoga Simeona* (39–50), Beograd: Prosveta.
- Trifunović 1972: Đ. Trifunović, *Domentijan pesnik svetlosti*, u: J. Hristić, *Srpska književnost u književnoj kritici, Stara književnost (349–372)*, Beograd: Nolit.
- Sveti Grigorije Bogoslov – dela 2004, Urednik jerej Milorad Sredojević, Beograd: Univerzitetska biblioteka Pravoslavni bogoslovi, Hilendarski fond.
- Subotić 1972: G. Subotić, *Domentijanovo delo i srpski živopis XIII veka*, u: J. Hristić *Srpska književnost u književnoj kritici, Stara književnost (372–376)*, Beograd: Nolit.

Извори

- Domentijan 1988: Domentijan, *Život Svetoga Save i Život Svetoga Simeona, Stara srpska književnost u 24 knjige, knjiga četvrta*, Beograd: Prosveta: Srpska književna zadruga.

Snežana M. Kadić

ORIGIN OF LIGHT IN DOMENTIJAN’S HAGIOGRAPHY

Summary

The subject of this paper is origin and meaning of light in Domentijan’s hagiography. The work explores ontological dimension of concept of light, and divinity as its essence and condition of existence. Serbian hagiographer takes us into unconstructed, not yet created world of divine light whose mystery is as unfathomable as secret of the world creation. In his hagiographies, by using symbolic and metaphorical representations Domentijan is building up a theology of light that is both mystical and enlightening in nature. For this medieval literary creator the idea of light has a theological background and foundation. Domentijan is more interested in existential aspect of this category and its metaphysical character.

Keywords: Domentijan, light, divine light.

Примљен 23. фебруар 2016. године
Прихваћен 10. октобра 2016. године